MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

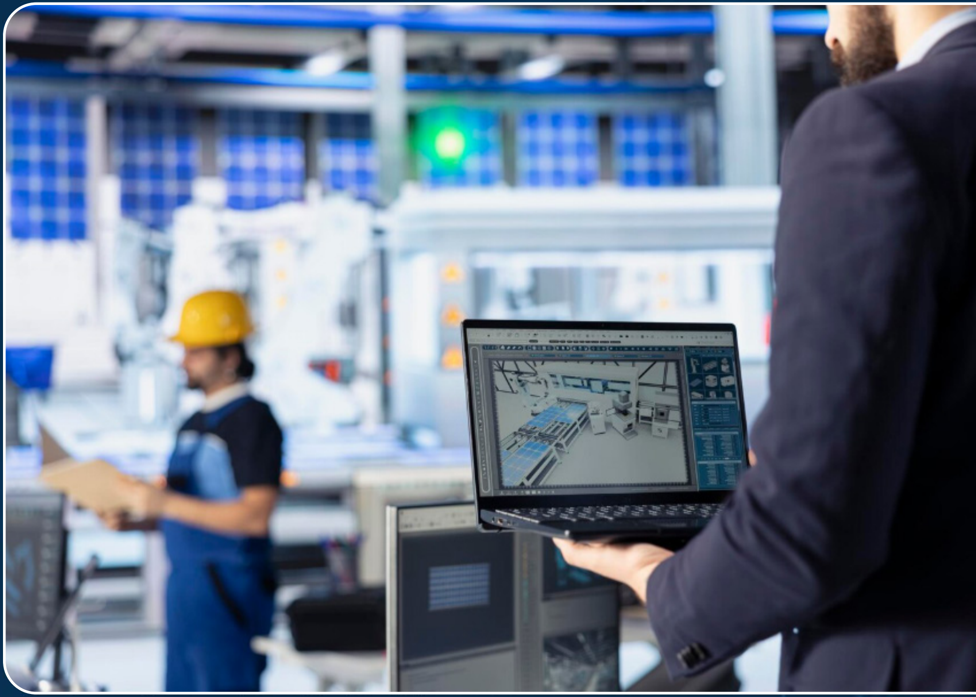

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI 24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li

FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL 30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna

YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELTIRIB CHIQARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI 37
Toxtabayev Oybek Odilovich

QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV 42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI 48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna

QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI 54
Igitov Jurabek Kuzibekovich

IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI 61
Yangiboyev F.B.

TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELI 68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li

RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI 74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li

UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH 81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich

O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEXANIZMI 85
Sattorov Orifjon Boymurodovich

AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEXANIZMLARI 90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li

O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI 96
Musaeva Aynura Abayxolievna

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT 104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI 108
Begamov S.X.

DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI 112
Normatova Gulmira Xayrullaevna

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI 118
Ergashov Jamshid Ashurovich

MEHNAT XARAJATLARI HISOBI: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDAGI AHAMIYATI 126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich

KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI 131
Qurbonov Abror Abdullayevich

TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY MEXANIZMLARI 136
Djamalov G'ofir Oribjanovich

OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI 144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev

DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI 153
Alimov Baxodir Batirovich

QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI 160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna

QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI 164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi

AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH 168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna

IJTIMOIY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR 173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich

KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 181
Mardanova Ra'no

STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT 186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH 192
Aytmuratov Qutlımurat Jalgasovich

ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS 196
Kholov Sherali Akhrorboyevich

MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI 200
Matkarimov Mansur

XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI 206
Farxodova Shohnoza Umidbek qizi

BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI 213
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li

SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI 219
Tillayeva Barno Ramizitdinovna

NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI 224
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.............230
Амантурова Дилбара Кыдыкбековна

РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....237
Асрарова М.У.

О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....242
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна

UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKNI TA’MINLASH 247
Karimov Inomjon Ortikbaevich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI 254
Kamoliddinov Ilxomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich

TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIYAVIY BARQARORLIK KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRINI BAHOLASH.....259
Axmedov Toxirjon Xasanjon o‘g‘li

SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHIYATINING ROLI.....264
Tursunxo‘jayev Sardor Jamoliddin o‘g‘li

TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH 270
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....275
Бахтиёров Худайберган Хамдам угли

DOIMIY BO‘LMAGAN KUCH TA’SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....282
Ahmadov Ilhom Aktam o‘g‘li, Isomova Sabohat Islom qizi

YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....290
Isakjanova Saboxat Muhamedovna

МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ.....298
Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли

YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG‘OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOPMA KONSTRUKSIYALARINING CHO‘ZILISHGA QARSHILIGI 305
Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich

AYDAR-ARNASOY KO‘LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI.....311
Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi

EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH 318
N.N. Jo‘rayev, A.Sh. Juraboyev

QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI 324
Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro‘zimamatovich, Izomov Shahzod Niyoz o‘g‘li, To‘ymurodov Quvonchbek Sherzod o‘g‘li

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA 332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna

ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ 339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ 345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI 350
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna

MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI 358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI 381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna

TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR 386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li

SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI 391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI 396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li

ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE 401
Zarikeev Rasul Polatovich

EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN 406
Isakov Janabay Yakipbaevich

BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY 412
Isakov Isobek Janabay uli

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ 416
Ибрагимов Мансур Ахметович

ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК 421
Маннапова Феруза Фахриддин кызы

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 428
Isroilov Obid Olimjonovich

OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI 433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI........438
Djuraeva Didora Sobirjonovna

ZAMONAVIY MOLIYAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO‘LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O‘ZBEKISTON AMALIYOTI........441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich

XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH........449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna

CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN........454
Ablaeva Valentina

FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT........460
Dilafruz Kuchkorova

LEGIRLANGAN PO‘LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO‘VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH........466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich

SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA’MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O‘TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI........471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich,
Yunusov Obidxon Abdivait o‘g‘li, Jo‘rayev Doston Majid o‘g‘li

TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA’SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI........479
Babaxanova Dildora Rustamovna

RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO‘LLASH........485
Meliqulov Abduhalil Norinovich

JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIYAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO‘YILADIGAN TALABLAR........490
Shodiyev Murodjon Bakirovich

EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT........494
Uzakov Ortik Shaymardanovich

CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O‘ZBEKISTON MISOLIDA........499
Sayfudinova Djamila Badridinovna

AHOLINI IJTIMOIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG‘ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI........503
Xamroyev Anvar Ashurovich

AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI........508
A.A.Abduvoxidov

NODAVLAT OLIY TA’LIM MUASSASALARINING MOLIYAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH........518
Turmanqulov Norpo‘lat Sa’dullayevich

PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN’S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION........525
Farida Nishanova

SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA’SIRI........535
O‘.M. Baytanov

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES 540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva

MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION..545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev

НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ 554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.

INFORMATIKA FANINI O‘QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATSION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI..561
Nasriddinov Zaynobiddin Xusniddin o‘g‘li, Sayidov Nozimjon Abdulnosirovich

SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI 565
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o‘g‘li

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH..572
O‘rinov Komiljon Kozimovich

MAISHIY XIZMAT KO‘RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO‘LLARI..576
Meliyev X.T.

INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES 585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar

INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O‘ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna

HUDUDLARDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI..596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI 600
Bozorova Ozoda Raximovna

DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI (“UZAUTO MOTORS” VA “O‘ZBEKTELEKOM” AJ MISOLIDA)..605
Razikov Ulug‘bek Zaripovich

QURILISHDA INNOVATSION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI 611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov

ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ 615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна

SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI..621
Qosimova Nodira Saidovna

QISHLOQ XO‘JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA) 627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o‘g‘li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI....632
Qo‘shaqov Asrorjon Nematjonovich

QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI....640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi

IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI TAHLILI....648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI....655
Rasulova Dilfuza Valiyevna

СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА....666
Уролова Севара Бехзод кизи

MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO‘ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL....672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna

TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA....677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o‘g‘li

BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O‘RNI VA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI....686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg‘un Uzoqovich

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH YO‘NALISHLARI....694
Sh.A.Sultonov

MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI....700
Qobilov Anvar Eshpo‘latovich

MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG‘ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI....705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o‘g‘li, Abdullayev Djura Xudoyorovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ....712
Жаксымуратов Казбек Раджович

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI....717
Nurullayev Baxrom Botirovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Nurullayev Baxrom Botirovich
Urganch RANCH texnologiya universiteti
Iqtisodiyot kafedrasi o‘qituvchisi
Orcid- 0009-0004-0597-4362.
E-mail: bahromnurullayev@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda kichik biznes subyektlarining iqtisodiy o‘sishni ta’minlash, bandlikni oshirish, hududiy rivojlanishni jadallashtirish hamda innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, mamlakatda tadbirkorlik muhitini yaxshilash, institutsional islohotlarni amalga oshirish, davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari kichik biznesning milliy iqtisodiyot barqarorligini ta’minlashdagi strategik ahamiyatini ko‘rsatadi hamda uni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlarini aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes ekotizimi, tadbirkorlik faoliyati, iqtisodiy diversifikatsiya, institutsional islohotlar, biznes muhitini liberallashtirish, hududiy rivojlanish, innovatsion tadbirkorlik, raqamli iqtisodiyot, davlat qo‘llab-quvvatlashi, barqaror iqtisodiy o‘sish.

Abstract. This article analyzes the development trends of small business and entrepreneurship in the economy of Uzbekistan. The study highlights the role of small business entities in promoting economic growth, increasing employment, accelerating regional development, and fostering innovation. It also examines improvements in the business environment, the implementation of institutional reforms, the enhancement of state support mechanisms, and the introduction of digital technologies. The findings demonstrate the strategic importance of small businesses in ensuring the stability of the national economy and contribute to identifying priority directions for their development.

Keywords: small business ecosystem, entrepreneurship, economic diversification, institutional reforms, business environment liberalization, regional development, innovative entrepreneurship, digital economy, government support mechanisms, sustainable economic growth.

Аннотация. В статье анализируются тенденции развития малого бизнеса и предпринимательской деятельности в экономике Узбекистана. Рассматривается роль субъектов малого бизнеса в обеспечении экономического роста, создании занятости, ускорении регионального развития и стимулировании инновационной активности. Также исследуются процессы улучшения предпринимательской среды, реализации институциональных реформ, совершенствования механизмов государственной поддержки и внедрения цифровых технологий. Результаты исследования демонстрируют стратегическое значение малого бизнеса в обеспечении устойчивости национальной экономики и способствуют определению приоритетных направлений его развития.

Ключевые слова: экосистема малого бизнеса, предпринимательская деятельность, экономическая диверсификация, институциональные реформы, либерализация бизнес-среды, региональное развитие, инновационное предпринимательство, цифровая экономика, государственная поддержка, устойчивый экономический рост.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy rivojlanish jarayonlarida kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiy tizimning eng muhim tarkibiy elementlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Jahon iqtisodiyoti tajribasi shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes subyektlari iqtisodiy o‘sishning muhim drayveri bo‘lib, ular yangi ish o‘rinlarini yaratish, raqobat muhitini shakllantirish hamda innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishda muhim rol o‘ynaydi (OECD, 2021). Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik biznes iqtisodiy tizimning moslashuvchanligini oshirib, bozor talablariga tezkor javob berish imkoniyatini yaratadi.

Kichik biznesning iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati ko'plab iqtisodiy tadqiqotlarda asoslab berilgan. Xususan, tadqiqotchilar kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning tarkibiy diversifikatsiyasini ta'minlash, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish hamda yangi innovatsion g'oyalarni amaliyotga joriy etishda muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar (Audretsch, 2012). Shu bilan birga, tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi milliy iqtisodiyotda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, investitsiya jarayonlarini faollashtirish va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishga xizmat qiladi (World Bank, 2020).

O'zbekiston iqtisodiyotida ham kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, biznes yuritish sharoitlarini yaxshilash hamda institutsional muhitni takomillashtirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, biznesni ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarini soddalashtirish, soliq tizimini liberallashtirish, tadbirkorlik subyektlariga moliyaviy va institutsional yordam ko'rsatish mexanizmlarini kengaytirish orqali kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi ortib bormoqda (World Bank, 2020). Natijada kichik biznes subyektlari nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlashda, balki aholi bandligini oshirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishda ham muhim rol o'ynamoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni, 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni, 2018-yil 27-iyundagi PQ-3777-sonli "Har bir oila – tadbirkor" dasturini amalga oshirish to'g'risida"gi qarori, 2019-yil 24-oktabrdagi PQ-4498-sonli "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish davlat dasturlari doirasida amalga oshirilayotgan loyihalarni kreditlash tartibini takomillashtirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 2021-yil 21-apreldagi PQ-5087-sonli "Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish, ishbilarmonlik muhitini yanada yaxshilash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori hamda 2023-yil 31-yanvardagi PQ-39-sonli "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida aholining biznes tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashni yangi bosqichga olib chiqishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirish ham biznesni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish, uning iqtisodiy o'sishdagi rolini baholash hamda rivojlanish istiqbollarini aniqlash muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Mazkur maqolaning maqsadi O'zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanish tendensiyalarini o'rganish, ushbu sohaning iqtisodiy tizimdagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilish hamda uning rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillarni aniqlashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARSHARHI

Kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri sifatida iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan. Iqtisodiy nazariyalarda tadbirkorlik faoliyatining ahamiyati bozor iqtisodiyoti shakllanishi jarayonidan boshlab alohida ta'kidlab kelinadi. Klassik iqtisodiy nazariya vakillari tadbirkorlik faoliyatini iqtisodiy resurslarni samarali taqsimlash hamda ishlab chiqarish jarayonlarini tashkil etishda muhim institut sifatida baholaganlar. Keyinchalik zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda tadbirkorlik innovatsiyalarni joriy etuvchi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi asosiy omillardan biri sifatida qaraladi.

Tadbirkorlik nazariyasining rivojlanishida mashhur iqtisodchi J. Schumpeter muhim o'rin egallaydi. Uning fikricha, tadbirkor iqtisodiy tizimda innovatsiyalarni amalga oshiruvchi subyekt hisoblanadi va aynan innovatsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy manbai hisoblanadi (Schumpeter, 1934). Schumpeter tadbirkorlikni yangi mahsulotlar yaratish, yangi ishlab chiqarish usullarini joriy etish, yangi bozorlarni egallash hamda ishlab chiqarish resurslarining yangi kombinatsiyalarini shakllantirish jarayoni sifatida talqin qiladi. Ushbu yondashuv zamonaviy innovatsion iqtisodiyot nazariyasining shakllanishida muhim metodologik asos bo'lib xizmat qilgan.

Kichik biznesning iqtisodiy o'sishdagi roli bo'yicha tadqiqotlar keyinchalik kengayib bordi. Bir qator iqtisodchilar kichik biznes iqtisodiyotning tarkibiy moslashuvchanligini ta'minlovchi muhim institut ekanligini ta'kidlaydilar. Xususan, Audretsch kichik biznes korxonalari innovatsiyalarni tezroq joriy etish hamda yangi bozor imkoniyatlarini izlash orqali iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishini qayd etadi (Audretsch, 2012). Muallifning fikricha, kichik korxonalar yirik kompaniyalarga nisbatan moslashuvchan bo'lib, texnologik o'zgarishlarga tez moslasha oladi va bu jarayon innovatsion iqtisodiyot shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, kichik biznesning iqtisodiy rivojlanishdagi roli xalqaro tashkilotlar tomonidan ham keng o'rganilgan. OECD tadqiqotlariga ko'ra, ko'plab mamlakatlarda kichik va o'rta biznes korxonalari barcha korxonalar soning 90 foizdan ortig'ini tashkil etadi hamda bandlikning asosiy qismini ta'minlaydi (OECD, 2021). Shu sababli ko'plab davlatlar iqtisodiy siyosatida kichik biznesni qo'llab-quvvatlashni ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilaydi.

Jahon banki tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ham kichik biznes rivojlanishi uchun qulay institutsional muhit muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Xususan, biznesni ro'yxatdan o'tkazish tartibining

soddalashtirilishi, soliq tizimining shaffofligi, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlari hamda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari kichik biznes rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi (World Bank, 2020). Shu nuqtayi nazardan, tadbirkorlik faoliyatining rivojlanishi nafaqat iqtisodiy omillarga, balki institutsional muhitga ham bevosita bog‘liqdir.

Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda kichik biznesni rivojlantirishda innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarning o‘rni alohida ta’kidlanmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron savdo, raqamli to‘lov tizimlari, bulutli hisoblash texnologiyalari hamda sun’iy intellektga asoslangan biznes modellar kichik biznes faoliyatini sezilarli darajada kengaytirmoqda. UNCTAD ekspertlari raqamli platformalar kichik biznes subyektlariga global bozorlarga chiqish imkoniyatini yaratishini ta’kidlaydilar (UNCTAD, 2021). Bu esa kichik biznesning xalqaro iqtisodiy jarayonlarda faol ishtirok etishiga xizmat qiladi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari mahalliy olimlar tomonidan ham keng tadqiq etilgan. Jumladan, iqtisodchi olimlar mamlakatda kichik biznes iqtisodiy o‘sishning muhim omili ekanligini, shuningdek, u aholi bandligini ta’minlash, yangi ish o‘rinlarini yaratish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni rag‘batlantirishda muhim rol o‘ynashini ta’kidlaydilar. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning ulushi yil sayin ortib bormoqda va u milliy iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda.

So‘nggi yillarda mamlakatda tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, biznes yuritish tartiblarini soddalashtirish, soliq tizimini takomillashtirish hamda tadbirkorlikni moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish kichik biznes rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Jahon bankining Doing Business hisobotida ham O‘zbekiston so‘nggi yillarda biznes muhitini yaxshilash bo‘yicha sezilarli natijalarga erishgan mamlakatlardan biri sifatida qayd etilgan (World Bank, 2020).

Bundan tashqari, kichik biznes rivojlanishida hududiy omillar ham muhim rol o‘ynaydi. Mintaqaviy iqtisodiyot nazariyasiga ko‘ra, hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasi, infratuzilma imkoniyatlari, investitsiya muhiti hamda mehnat resurslari kichik biznes faoliyatining rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli iqtisodiy adabiyotlarda hududiy tadbirkorlik ekotizimini shakllantirish masalalari ham keng muhokama qilinmoqda.

Shunday qilib, iqtisodiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes va tadbirkorlik iqtisodiy o‘sish, innovatsion rivojlanish hamda bandlikni ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, kichik biznes rivojlanishi institutsional muhit, davlat siyosati, innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar kabi omillar bilan chambarchas bog‘liqdir. Mazkur tadqiqot aynan ushbu omillarni O‘zbekiston iqtisodiyoti misolida tahlil qilishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmonida belgilangan 29-maqsadga muvofiq, tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va doimiy daromad manbalarini shakllantirish uchun qulay sharoitlar yaratish, xususiy sektorning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 80 foizga, eksportdagi ulushini esa 60 foizga yetkazish vazifalari belgilangan. Shuningdek, hududlarda 200 ta yangi sanoat zonalarini tashkil etish, biznes-inkubatorlar tizimini rivojlantirish, 2026-yilga borib tadbirkorlik subyektlariga soliq yuklamasini yalpi ichki mahsulotga nisbatan 27,5 foizdan 25 foizgacha kamaytirish, hududlarda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, ishsizlik va kambag‘allikni qisqartirish bo‘yicha mavjud institutlar faoliyatini takomillashtirish kabi ustuvor vazifalar ham belgilab olingan. Mazkur vazifalarning samarali ijrosini ta’minlashda iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida mehnat munosabatlarini takomillashtirish alohida ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish hamda ushbu sohaning iqtisodiy o‘sishdagi rolini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida iqtisodiy tahlilning zamonaviy ilmiy usullari, statistik ma’lumotlarni qayta ishlash metodlari hamda institutsional yondashuvdan foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy asosini tadbirkorlik va kichik biznes rivojlanishiga oid iqtisodiy nazariyalar hamda zamonaviy ilmiy tadqiqotlar tashkil etadi. Ushbu jarayonda xalqaro tashkilotlar va ilmiy muassasalar tomonidan e’lon qilingan ilmiy hisobotlar, iqtisodiy-tahliliy materiallar hamda akademik adabiyotlar o‘rganildi. Jumladan, kichik biznesning iqtisodiy o‘sish, bandlik va innovatsion rivojlanishga ta’siri bo‘yicha ilgari olib borilgan tadqiqotlar tahlil qilinib, ularning asosiy nazariy yondashuvlari umumlashtirildi.

Tadqiqotning empirik bazasini O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi hamda xalqaro iqtisodiy tashkilotlar tomonidan e’lon qilingan statistik ma’lumotlar tashkil etadi. Ushbu ma’lumotlar asosida kichik biznes subyektlarining iqtisodiyotdagi ulushi, bandlik darajasi, ishlab chiqarish hajmi hamda hududiy rivojlanish ko‘rsatkichlari tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida bir qator ilmiy usullardan foydalanildi. Avvalo, tahlil va sintez usuli yordamida kichik biznes rivojlanishining nazariy asoslari hamda iqtisodiy mazmuni o‘rganildi. Ushbu usul orqali turli ilmiy

manbalarda keltirilgan nazariy yondashuvlar oʻzaro solishtirildi va umumlashtirildi. Shuningdek, qiyosiy tahlil usuli orqali Oʻzbekiston iqtisodiyotida kichik biznes rivojlanishining asosiy koʻrsatkichlari turli davrlar kesimida oʻrganilib, ularning oʻzgarish tendensiyalari aniqlashtirildi.

Bundan tashqari, tadqiqotda statistik tahlil usullari keng qoʻllanildi. Statistik maʼlumotlarni tahlil qilish orqali kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi, bandlikni taʼminlashdagi roli hamda iqtisodiy oʻsishga qoʻshayotgan hissasi baholandi. Ushbu jarayonda iqtisodiy koʻrsatkichlarning dinamikasi, oʻsish surʼatlari hamda strukturaviy oʻzgarishlari aniqlanib, ularning iqtisodiy mazmuni tahlil qilindi.

Tadqiqotda, shuningdek, tizimli yondashuv usuli ham qoʻllanildi. Ushbu yondashuv kichik biznesni iqtisodiy tizimning muhim elementi sifatida koʻrib chiqish hamda uning boshqa iqtisodiy sektorlar bilan oʻzaro bogʻliqligini tahlil qilish imkonini berdi. Tizimli yondashuv orqali kichik biznes rivojlanishiga taʼsir etuvchi institutsional, iqtisodiy va texnologik omillar kompleks tarzda oʻrganildi.

Mazkur metodologik yondashuvlar asosida Oʻzbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlik rivojlanishining asosiy tendensiyalari aniqlanib, ushbu sohaning iqtisodiy rivojlanishdagi oʻrni ilmiy jihatdan baholandi. Tadqiqot natijalari kichik biznesni rivojlantirish boʻyicha samarali iqtisodiy siyosatni shakllantirish hamda tadbirkorlik muhitini yanada takomillashtirishga xizmat qilishi mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oʻzbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik soʻnggi yillarda iqtisodiy rivojlanishning muhim drayverlaridan biriga aylandi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, biznes muhitini liberallashtirish, soliq tizimini soddalashtirish hamda tadbirkorlikni qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarining kengaytirilishi kichik biznes subyektlari sonining sezilarli darajada ortishiga olib keldi. Natijada kichik biznes iqtisodiyotning koʻplab tarmoqlarida faoliyat yuritib, milliy iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismiga aylandi.

Statistik maʼlumotlarga koʻra, Oʻzbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning yalpi ichki mahsulot (YAIM)dagi ulushi yuqori darajada saqlanib kelmoqda. 2025-yil yakunlariga koʻra, mamlakatda kichik va oʻrta biznesning (KOB) YAIMdagi ulushini 55 foizga yetkazish asosiy maqsad sifatida belgilangan.

2025-yil uchun kichik biznes sohasidagi asosiy iqtisodiy koʻrsatkichlar quyidagicha:

— YAIMdagi ulushi: kichik va oʻrta biznesning iqtisodiyotdagi ulushini 55 % ga yetkazish rejalashtirilgan;

— sanoatdagi ulushi: kichik biznesning sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishdagi ulushi 34 % ga yetishi kutilmoqda;

— eksportdagi ulushi: KOB subyektlarining jami eksport hajmidagi ulushi 34 % miqdorida belgilangan;

— bandlik: iqtisodiyotda band boʻlgan aholining 75 foizi aynan kichik va oʻrta biznes hissasiga toʻgʻri kelishi koʻzda tutilgan;

— moliyaviy qoʻllab-quvvatlash: 2025-yilda sohani rivojlantirish uchun jami 120 trillion soʻm miqdorida kredit mablagʻlari ajratilishi nazarda tutilgan;

— iqtisodiy oʻsish: 2025-yil yakuni boʻyicha Oʻzbekiston YAIMi 7,7 % ga oʻsib, jami 1 kvadrillion 849 trillion soʻmdan ortiqni tashkil etgan.

Soʻnggi yillarda ushbu koʻrsatkichlar iqtisodiyotning yarmidan ortiq qismini tashkil etib, kichik biznes mamlakat iqtisodiy oʻsishining muhim manbalaridan biri ekanligini koʻrsatmoqda. Bu holat kichik biznes subyektlarining ishlab chiqarish, xizmat koʻrsatish, savdo hamda qurilish sohalarida faol ishtirok etayotgani bilan izohlanadi.

Kichik biznesning yana bir muhim iqtisodiy ahamiyati aholi bandligini taʼminlash bilan bogʻliqdir. Tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, mamlakatda yangi ish oʻrinlarining katta qismi aynan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sektori hisobiga yaratilmoqda. Kichik korxonalar mehnat bozorida yuqori darajada moslashuvchan boʻlib, ular qisqa vaqt ichida yangi ish oʻrinlarini yaratish hamda aholi daromadlarini oshirish imkoniyatiga ega. Shu sababli kichik biznes iqtisodiy barqarorlikni taʼminlashda ham muhim rol oʻynaydi.

1-jadval. Hududlar kesimida kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi [1] (%)

Hudud	Kichik biznes ulushi (%)
Surxondaryo	75.0
Buxoro	71.3
Namangan	69.7
Jizzax	69.4
Toshkent viloyati	47.7
Navoiy	24.6

1 Oʻzbekiston Respublikasi Davlat statistika qoʻmitasi maʼlumotlari asosida muallif ishlanmasi.

Hududiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, kichik biznesning iqtisodiyotdagi ulushi ayrim hududlarda sezilarli darajada yuqori. Xususan, Surxondaryo, Buxoro, Namangan va Jizzax viloyatlarida kichik biznes yalpi hududiy mahsulotning asosiy qismini shakllantiradi. Ushbu hududlarda iqtisodiyotning muhim qismi aynan kichik tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga tayanadi.

Aksincha, Navoiy va Toshkent viloyatlarida kichik biznes ulushi nisbatan pastroq bo‘lib, bu holat mazkur hududlarda yirik sanoat korxonalari hamda konchilik sanoati ulushining yuqoriligi bilan izohlanadi.

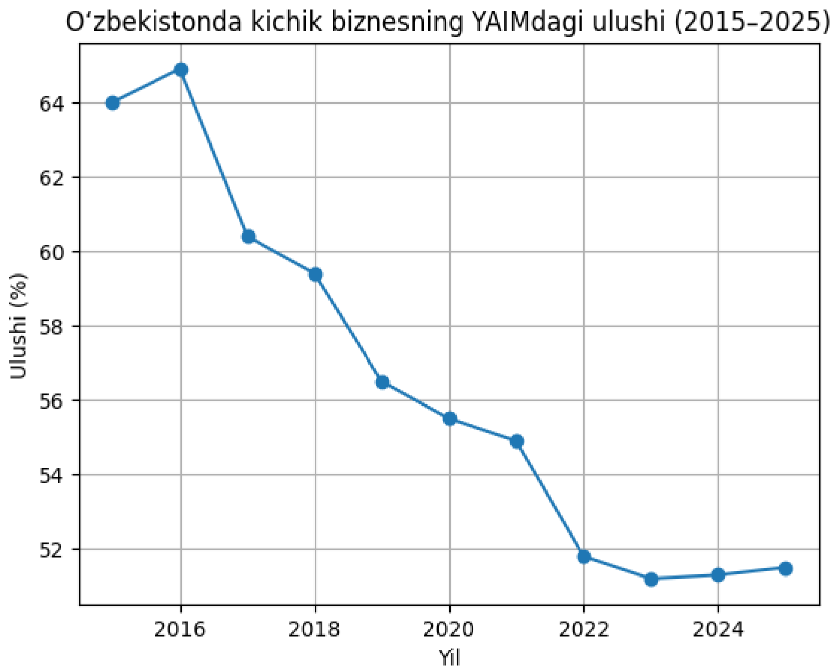

1-rasm. O‘zbekistonda kichik biznesning YAIMdagi ulushi (2015-2025)

2015–2025-yillar davomida O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning YAIMdagi ulushi nisbatan yuqori darajada saqlanib kelgan. 2015–2016-yillarda ushbu ko‘rsatkich 64 % dan yuqori bo‘lgan bo‘lsa, keyingi yillarda iqtisodiyotda yirik sanoat va investitsiya loyihalarining ulushi ortishi natijasida u asta-sekin pasaygan. Shunga qaramay, so‘nggi yillarda kichik biznes ulushi 50 % dan yuqori darajada saqlanib, milliy iqtisodiyotda ushbu sektor muhim rol o‘ynayotganini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznesning tarmoqlar bo‘yicha rivojlanish tendensiyalari ham alohida e’tiborga loyiqdir. Kichik biznes subyektlari, avvalo, savdo va xizmat ko‘rsatish sohalarida faoliyat yuritadi. Bu tarmoqlar nisbatan kam kapital talab qilishi hamda bozor talabiga tez moslashish imkoniyatiga ega ekanligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, so‘nggi yillarda sanoat ishlab chiqarishi hamda qurilish sohalarida ham kichik biznes subyektlarining ulushi ortib bormoqda. Bu holat iqtisodiyotning diversifikatsiya jarayonlari bilan bevosita bog‘liqdir.

Hududiy jihatdan ham kichik biznes rivojlanishida muayyan tafovutlar mavjud. Poytaxt Toshkent shahri hamda iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarda tadbirkorlik faoliyati nisbatan yuqori darajada rivojlangan. Bunga infratuzilma rivoji, investitsiya muhiti va bozor imkoniyatlarining kengligi sabab bo‘ladi. Shu bilan birga, so‘nggi yillarda hududiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari natijasida viloyatlarda ham kichik biznes subyektlari soni ortib bormoqda. Bu jarayon hududiy iqtisodiy rivojlanishni muvozanatlashtirishga xizmat qilmoqda.

Kichik biznes rivojlanishida innovatsiyalar va raqamli texnologiyalar ham muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron savdo platformalari, raqamli to‘lov tizimlari hamda onlayn xizmatlar kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Internet texnologiyalari va raqamli platformalar kichik tadbirkorlik subyektlariga mahsulot va xizmatlarini kengroq bozorlar orqali taklif etish imkonini bermoqda. Bu jarayon kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, kichik biznes rivojlanishida ayrim muammolar ham mavjud. Xususan, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatining cheklanganligi, innovatsion faoliyatni moliyalashtirishdagi qiyinchiliklar hamda ayrim hududlarda infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi tadbirkorlik faoliyatining kengayishiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining texnologik darajasi ayrim hollarda yetarli emasligi kuzatiladi.

Biroq davlat tomonidan amalga oshirilayotgan iqtisodiy siyosat ushbu muammolarni bosqichma-bosqich hal etishga qaratilgan. So‘nggi yillarda tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha kredit dasturlari, subsidiyalar hamda soliq imtiyozlari joriy etildi. Bundan tashqari, biznes yuritish jarayonlarini raqamlashtirish ham tadbirkorlar uchun qulay sharoit yaratmoqda. Elektron davlat xizmatlari, onlayn ro‘yxatdan o‘tish tizimlari hamda raqamli moliyaviy xizmatlar tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kichik biznes O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. U nafaqat iqtisodiy o‘sish manbai, balki bandlikni ta’minlash, hududiy rivojlanishni jadallashtirish hamda innovatsion faoliyatni rag‘batlantirishning muhim mexanizmi hisoblanadi. Shu sababli kichik biznesni rivojlantirishga qaratilgan iqtisodiy siyosatni yanada takomillashtirish mamlakat iqtisodiy rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot doirasida O‘zbekiston iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanish tendensiyalari, uning iqtisodiy o‘sishdagi roli hamda ushbu sohani rivojlantirishga ta’sir etuvchi asosiy omillar tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi hisoblanib, u iqtisodiy rivojlanish, bandlikni ta’minlash hamda hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, so‘nggi yillarda O‘zbekistonda kichik biznes subyektlari soni hamda ularning iqtisodiyotdagi ulushi sezilarli darajada oshgan. Bu jarayon mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosati hamda biznes muhitini yaxshilashga yo‘naltirilgan institutsional o‘zgarishlar bilan bevosita bog‘liqdir. Kichik biznes iqtisodiyotning turli tarmoqlarida faoliyat yuritib, ishlab chiqarish hajmini oshirish, xizmat ko‘rsatish sohasini kengaytirish hamda ichki bozorni tovar va xizmatlar bilan ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqot jarayonida kichik biznesning iqtisodiyotdagi asosiy funksiyalaridan biri aholi bandligini ta’minlash ekanligi ham aniqlandi. Kichik biznes subyektlari yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali mehnat bozorida muhim rol o‘ynamoqda. Ayniqsa, xizmat ko‘rsatish, savdo va ishlab chiqarish tarmoqlarida kichik korxonalar bandlikni ta’minlashning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi. Bu esa o‘z navbatida aholining daromadlarini oshirish hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, kichik biznes iqtisodiyotning diversifikatsiya jarayonlarida ham muhim rol o‘ynaydi. Kichik korxonalar yangi ishlab chiqarish yo‘nalishlarini rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda yangi biznes modellarini shakllantirish orqali iqtisodiyotning tarkibiy rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida kichik biznes innovatsiyalarni joriy etish hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali o‘z faoliyatini kengaytirish imkoniyatiga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatdiki, kichik biznes rivojlanishiga ta’sir etuvchi asosiy omillar qatoriga institutsional muhit, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyati, infratuzilma rivoji hamda raqamli texnologiyalarning joriy etilishi kiradi. Ushbu omillar samarali rivojlantirilgan taqdirda kichik biznesning iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni yanada ortadi.

Shu asosda quyidagi ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

Birinchidan, kichik biznesni rivojlantirish uchun institutsional muhitni yanada takomillashtirish zarur. Xususan, tadbirkorlik faoliyatini tartibga soluvchi me’yoriy-huquqiy bazani soddalashtirish, biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish jarayonlarini optimallashtirish hamda ma’muriy to‘siqlarni kamaytirish ijobiy natija beradi.

Ikkinchidan, kichik biznes subyektlarining moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu maqsadda kredit dasturlarini kengaytirish, imtiyozli moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish hamda moliyaviy xizmatlar infratuzilmasini takomillashtirish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchidan, kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion faoliyatni rag‘batlantirish zarur. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, startap loyihalarni qo‘llab-quvvatlash hamda ilmiy-tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq etish orqali kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

To‘rtinchidan, raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes faoliyatini raqamlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Elektron savdo platformalarini rivojlantirish, raqamli to‘lov tizimlarini keng joriy etish hamda biznes jarayonlarini avtomatlashtirish kichik biznes subyektlarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Beshinchidan, hududiy tadbirkorlikni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratish lozim. Ayniqsa, iqtisodiy jihatdan kam rivojlangan hududlarda infratuzilmani yaxshilash, qo‘llab-quvvatlash dasturlarini kengaytirish hamda hududiy investitsiya loyihalarini amalga oshirish ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Umuman olganda, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlashda muhim strategik omil hisoblanadi. Ushbu sohani rivojlantirishga qaratilgan samarali iqtisodiy siyosat mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda iqtisodiy o‘sish sur’atlarini jadallashtirishga xizmat qiladi. Shu sababli kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash va uning rivojlanishini rag‘batlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Audretsch, D. B. (2012). Entrepreneurship research. Management Decision, 50(5), 755–764.
2. Baumol, W. J. (2010). The microtheory of innovative entrepreneurship. Princeton: Princeton University Press.
3. Carree, M., & Thurik, R. (2010). The impact of entrepreneurship on economic growth. In: Handbook of Entrepreneurship Research. New York: Springer.
4. Drucker, P. F. (1985). Innovation and entrepreneurship: Practice and principles. New York: Harper & Row.
5. European Commission. (2020). Annual report on European SMEs 2019/2020. Brussels: European Commission.
6. Hisrich, R., Peters, M., & Shepherd, D. (2017). Entrepreneurship (10th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
7. Kuratko, D. F. (2016). Entrepreneurship: Theory, process and practice. Boston: Cengage Learning.
8. OECD. (2021). Entrepreneurship at a glance 2021. Paris: OECD Publishing.
9. OECD. (2022). SME and entrepreneurship outlook 2022. Paris: OECD Publishing.
10. Porter, M. E. (2008). The five competitive forces that shape strategy. Harvard Business Review, 86(1), 78–93.
11. Schumpeter, J. A. (1934). The theory of economic development. Cambridge: Harvard University Press.
12. Storey, D. J. (2016). Understanding the small business sector. London: Routledge.
13. UNCTAD. (2021). Digital economy report 2021. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development.
14. United Nations. (2020). World economic situation and prospects 2020. New York: United Nations.
15. World Bank. (2020). Doing business 2020. Washington, DC: World Bank.
16. World Bank. (2022). Small and medium enterprises (SMEs) finance report. Washington, DC: World Bank.
17. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2023). O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va tadbirkorlik statistik ko'rsatkichlari. Toshkent.
18. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2023). O'zbekiston iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari bo'yicha tahliliy hisobot. Toshkent.

muhandislik
& iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir Alibekov
Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07 https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal t.me/yait_2100